

Foto Britt-Marie Österberg

VÅR HEDERSORDFÖRANDE
Helge Granholm fyllde 90 år i slutet av april och museiföreningen uppvaktade med blomsterbukett (t.v.) Helge var med när museiföreningen grundades 1970 och därefter aktiv under flera decennier, under många år som ordförande. Runt bordet fr.v. **Britt-Helen Flemming**, jubilarer, **Gustav Smulter** och **Linnea Granholm**. – Malax-Petalax-Bergö 4H håller årliga sammankomster på gräsplanen vid Brinkens museum (ovan). – Gudstjänsten i båtmuseet i april var mycket uppskattad (t.h.)

Foto Gustav Smulter

Ordförandens spalt

I MOTSATS TILL I FJOL har sommaren verkligen inte låtit vänta på sig i år. Tvärtom har vi fått uppleva en så varm och vacker maj månad att väl ingen av oss har något minne av en lika varm och vacker början på sommaren. Begreppet "mellan hägg och syren" passar inte in på naturen i år. Allt blommor på samma gång! Detta ser vi tydligt i Orregårdens trädgård där blommor, buskar och träd blommor för fullt när detta skrivs i slutet av maj.

Man borde ju inte kverulera över vädret, men gemene man och i synnerhet jordbrukarna går säkert och väntar på ett stilla vårregn vid det här laget.

Det varma och vackra vädret har gjort att verksamheten vid våra museer har kommit i gång kanske aningen tidigare än vanligt. Det goda samarbetet med skolorna, 4H-klubben och andra organisationer fortsätter.

På Brinken råder för närvarande lite oordning. Vi har igen satsat på ett byggprojekt med stöd av bidrag från Aktion Österbotten. Genom detta projektstöd i form av Leader-pengar kan vi ansluta Brinkens museum till det kommunala avloppssystemet och bygga ändamålsenliga toaletter, både vanlig och invatolett. I samband med detta kommer vi även att få ett s.k. sommarkök i anslutning till våra serveringsutrymmen. Detta projekt kostar ca 50 000 euro och finansieringen av detta har möjliggjorts via **Leaderstödet**, men också tack vare betydande stöd från **Svenska Kulturfonden** och **Aktia-stiftelsen i Malax**. Vi tackar hjärtligt för dessa bidrag!

Hit kommer sommarkök och toaletter. 20.05.2018

Den pågående byggnadsverksamheten innebär omfattande grävningsarbeten och våra annars så vackra och välskötta gräsmattor är just nu en styggelse för ögat. Men man skall inte kritisera halvfärdigt arbete, det blir säkert bra när det är klart!

Men eftersom det finns gott om gräsplaner på området har vi i alla fall kunnat ha besök av flera grupper, som haft egna tillställningar på området.

På båtmuseet har vi haft en intressant inledning på säsongen. I samarbete med MI ordnades en föreläsning i april med **Nils-Erik** och **Britt-Marie Villstrand** som föreläsare. Ämnet för föreläsningen var "Österbotten och salpetern – en lyckad kombination". Föreläsningen lockade 31 personer och alla var överens om att det var ett intressant ämne, icke minst för att den ledande personen i salpetersjuderiet i Österbotten var kapten **Carl Edman**, som under många år var bosatt på Åminneborg.

I slutet av april hölls gudstjänst i båtmuseet med kaplan **Kristian Norrback** och **Jonathan Bonn**, vikarierande kantor. Gudstjänsten var mycket välbesökt, över 40 personer och samlingssalen är mycket vacker och passande som

lokal för en gudstjänst. Genom placeringen av stolarna åstadkoms att fönstren ut mot sjön bildade en naturlig altartavla. Samarbetet med församlingen fortsätter så att vid hembygdsfesten den 15 juli hålls gudstjänsten liksom i fjol på Brinken med början kl 10.00.

I raden av återkommande evenemang var även i år vandringen vid Järnåldersleden först i tur den 22 maj. **Nina Sten** och **Elof Holmlund** guidade 12 personer längs leden i vackert sommarväder.

PÅ ANNAT HÅLL I VÅR TIDNING redogörs mera utförligt för sommarens evenemang. Talkogängen har påbörjat sina arbeten på respektive ställen och det finns hela tiden saker som behöver åtgärdas. Vi är glada åt alla talkojobbare, som dyker upp år efter år, men också glada åt att det alltid varje år dyker upp ett och annat nytt ansikte. Vi är glada åt alla som frivilligt ställer upp och hjälper oss att hålla våra hus och samlingar i skick. Det skall även poängteras att man som talkojobbare inte på något sätt förbinder sig att delta alla talkokvällar utan man kommer med när det passar.

Jag önskar alla en god fortsättning på sommaren och hälsar alla hjärtligt **välkomna till våra tillställningar**.

Gustav Smulter

Vimpel vid Brinkens museum.

För 100 seklet sedan

Den 28 januari 1918. Ryssarna i Vasa har kapitulerat och deras kanoner dragits in till staden. Stolta skyddskårister från Malax och Bergö poserar. Den långa mannen i bakre raden är **Edvard Malm** från Vias, underofficer från "Gamla finska militären". Knästående från vänster **Söderholm** från Bergö. Fotot skannat ur boken *Malaxbygdens stupade*, för vilken bok bilden lånats från marsnumret 1978 av tidningen *Veteranen*.

Österbotten reser sig mot förtrycket.

Ryska militären avvärpnad i hela Vasa län efter delvis blodiga strider.
Hjälp till Finland att emotse västerifrån. — Helsingfors i de rödas våld.

Senaste nytt.

Tyrvis intaget av våra Drabbningen på västfronten.

I MALAX INLEDDES ÅRET 1918 med ett par viktiga bildningsfrämjande initiativ redan i januari. Det ena var stiftandet av en kulturell ungdomsförening för Långåminne-Helgeå, vilken senare skulle bli känd under namnet "Strimman". Det andra var tillsättandet av en kommitté för att planera ett kommunalt organiserande av reguljär "barnskoleundervining" – den undervisning för sju-åttaringar som dittills handhåfts av kyrkomyndigheterna och hemmen.

Men tyvärr kom alla bildningssträvanden snart att hamna i bakgrunden för det inbördeskrig som skulle vara i tre och en halv månad och där efter ännu få sorgliga efterspel. För invånarna längs den svenskösterbottniska kustremsan framstod kriget avgjort som ett frihetskrig, där man framför allt ville befria sig från den ryska militär som trots att landet blivit självständigt alltjämt var kvar i trakterna, uppträdde maktfullkomligt och ofta ofredade eller direkt trakasserade befolkningen. Stridernas uppblående i slutet av januari innebar i de flesta kustkommunerna att skyddskårerna avvärpnade de på orten förlagda ryska soldaterna, vilket dock inte skedde i Malax, eftersom förläggningen i Åminne stod tom för tillfället. Men Malax skyddskårister spelade istället en viktig roll för avvärjandet i Petalax, där ryssarna först trotsade två uppmaningar att överlämna sina vapen, men gav sig sedan Malaxkåren anlant. Malax- och

Avväpningen av rysk militär i Österbotten i slutet av januari 1918 föranledde helsidesrubriken ovan i Vasabladet. Rubrikerna t.v. från den 20 april illustrerar vilka krigiska tider man levde i: "Senaste nytt" gällde i vanliga fall utvecklingen både i det egna inbördeskriget och i första världskriget.

Petalaxborna tågade därefter tillsammans vidare mot Korsnäs, men kunde vända tillbaka när de fått meddelande om att deras hjälp inte behövdes där. I grannkommunen Bergö förlöpte allt utan problem, och mera än över de beslagtagna vapnen gladdes man där åt att ha kunnat erövra ryssarnas telefon – "mångas önskning har gått i uppfyllelse, att få en egen telefon till Bergö", rapporterades det i Vasabladet.

Krigstider på strids- och hemmafronter

Sedan övergick allt till regelrätt krigföring med mobilisering på både strids- och hemmafronter. Kommunalstämman i Malax beslöt etablera en lokal stab med kantor **Rosendahl** som chef, och

Under vårvintern 1918 efterlystes ofta via tidningsannonser förnödenheter för militärbruk: velocipeder, kikare, kokkärl, vapenutrustning mm. Ovanligt var att man, som i annonsen i Vbl 12.3, riktade ett dylikt upprop till invånarna i en enskild kommun.

kommunen indelades i tre distrikt, vilkas förmän hade som en huvuduppgift att kalla kommuninvånare till vakturer både på hemorten och i Vasa, som nu för en tid blev Finlands huvudstad. En hederssak i bygdens hushåll var att så långt bristtiderna tillät sända kläder, pengar och mat till de män som vistades på olika stridsavsnitt ute i landet: "livsmedel ha samlats, gåvor i penningar och beklädnadsväg har givits . . Det kardas, spinnes och stickas, och symaskinen får vara i farten mer än någonsin", uppger en lokal tidningsrapportör i mars.

Tolv Malaxynglingar miste livet innan kriget var över, och krigarbegravningarna blev stora manifestationstillfällen för sorg och fosterländskhet. Den förste stupade var **Alexander Orre**, som föll i Uleåborg. Hans begravning söndagen den 3 mars omgavs av hormmusik och körsång, hedersvakter och florbeklädda lejonfanor – begravningsföljet var långt och kyrkan fullsatt, och "så många tårar torde ej ha fällt i Malaks snart 100-åriga kyrka", skrevs det.

Alexander "Sander" Orre blev den förste av de tolv Malaxynglingar som stupade i inbördeskriget. Han dog den 27 februari och begravdes i hembygdens kyrka den 3 mars.

Vid de vitas stora segerparad i Helsingfors den 16 maj önskade överbefälhavare **Mannerheim** att österbottningarna, och däribland krigarna från Malax, skulle hedras med att tåga i täten. Ett litet roande minne från den annars högstämde och historiska defiladen förmedlades efteråt av Malaxbon **Robert Mattlar**, som berättade hur den bredvidmarscherande **Karl Malmberg** enträget vädjade: *Häj, ga tieta! .. ga tieta!* (gå tätare!). Den kortvuxne "Bagar-Kalle" hade svårt att sträcka benen till samma steglängder som de övriga.

Den livsmedelsnämnd som tillsatts redan 1917 hade att under krigstiderna så gott det var möjligt försöka bevaka och bemästra läget, och bland annat fick man ta ut "spannmål för brödföda" från reservlagren. Kommunen fick uppta lån för att hantera extrakostnader, som exempelvis betalandet av daglön till vaktmanskap och frontsoldater. En speciell typ av utgifter hade att göra med ryssarnas tidigare framfart med enskilda personers egendom, som när kommunalstämman i mars beslöt att betala **Rickhard Haasiosalo** 80 mk för "de minst två tunnor potatis" som stulits ur hans potatisland, och att

undersöka vilka ersättningsbehov **Mathilda Stark** och **Isak Skog** kunde ha efter att ryssarna huserat i deras stugor.

Nya frågor om svenskhet och statsskick

Krigsskeendena var inget som man enkelt kunde lägga bakom sig, men ett slags avrundning av de svåra tiderna markerade kanske ändå den så kallade Krigarfest som firades i Malax i mitten av juni. Festen kombinerades med ett allmänt medborgarmöte, där man dryftade spörsmål som nu när fred inträtt blivit angelägna att diskutera för svenskösterbottningar. Mötet enades om att särskilda svenska truppvadlingar framgent borde inrättas för finlandssvenska värnpliktiga, samt att svenska språket allmänt skulle jämställas med det finska vid tillgodoseendet av kultur- och bildningsbehov, och vid kontakter med rättsinstanser och andra myndigheter. Däremot var enigheten inte tillräckligt stor för något gemensamt uttalande i den fråga som nu blivit högaktuell beträffande den nya självständiga staten Finlands regeringsform: skulle landet bli republik eller kungadöme? Monarkin hade fått många förespråkare, och lämpliga kungakandidater var redan påtänkta. En tronpretendent med tysk bakgrund låg nära till hands: tyskarna hade nyligen bidragit till den vita sidans seger genom egna truppsändningar och genom att ha förberett "jägarna", de i Tyskland utbildade finländska frihetskrigarna, för insatser i hemlandet. Dessutom framstod tyskarna för tillfället som första världskrigets segerfavoriter – i öster hade bolsjevikregeringen avslutat kriget för Rysslands del, och tyskarna kunde därmed på västfonten samla sig till en storoffensiv som såg ut att bli framgångsrik.

1918

Brevet har förmedlats av Martha Bonn, som donerat originalbrevet till Hembygdsarkivet vid Brinkens museum.

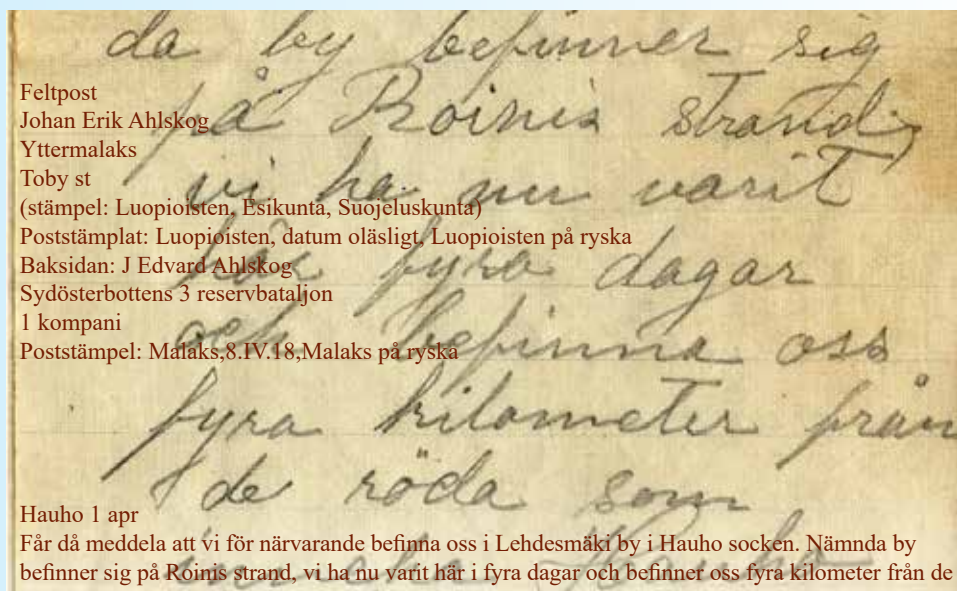
Hithörande problem diskuterades litet senare vid ett till den 30 juni sammankallat svenskösterbottniskt "landsting" i Vasa. I svenskhetsfrågorna förhöll man sig liksom Malaxborna vid sitt medborgarmöte gjort, förutom att man därtill förespråkade kommunindelningar enligt språk, och att det svenska Österbotten snarast möjligt skulle avskiljas som ett särskilt län. Någon tvekan om vilket statsskick som föredrogs var det inte: vid omröstning höll endast 10 av de drygt 250 deltagarna på republikalter-

nativet. Möjligen hade attityderna påverkats av ett långt tidningsinlägg av lanttagsman **Karl Ottelin**, i vilket han analyserade statsskickets konsekvenser för finlandssvenskarna. Partistyret i en republik skulle, menade han, vara en "dödsstöt för svenskheten", medan däremot en monark "med hela folkets gagn som ögnamärke" skulle förstå att uppskatta de svenskspråkigas värde som "bärare av västerländsk bildning, odling och kultur".

Leif Finnäs

Malaxkrigare i Uleåborg 1918. Stående från vänster: Jarl Roos, Alfred Nord, Sigfrid Gästgifvar, John-Isak Sperring-Storfors, Johannes Kaas-Brunn, Gust Baddar-Holmskog, Gunnar Köping och jägarlöjtnant Oskar Peltokangas. Sittande från vänster: Jan Herrgård, Arvid Köping och Johannes Smeds. Bilden från boken *Malaxbygdens stupade* (från *Veterankistan*).

Hauho 1 apr
Får då meddela att vi för närvarande befinna oss i Lehdesmäki by i Hauho socken. Nämnda by befinner sig på Roinis strand, vi ha nu varit här i fyra dagar och befinna oss fyra kilometer från de röda soyn.

Får då sluta med många hälsningar. Min Adress är
J Edvard Ahlskog
Sydösterbottens 3 reservbataljon
1 kompani

Om Isak farit någon väg så skicka hans Adress ifall ni skriver svar.

Talko – föreningens hjärta

Malax museiförening r.f. - Det är ett vackert föreningsnamn som slår an en viss sträng i hjärtat på de flesta av oss. Många är vi som lägger ner stor tid och möda på att göra föreningen och våra museer till de pärlor på landsbygden som de faktiskt är.

MUSEIFÖRENINGEN ÄR VIKTIG för att bevara det rika kulturarv som vi har i bygden och även i Österbotten över lag. Att kunna ta tillvara kunskap som fanns förr och förmedla den vidare till kommande generationer känns verkligen viktigt och i grund och botten är det väl därför museer överhuvudtaget finns. Museer är allmänbildare och informationsspridare, oberoende om det är ett hembygdsmuseum och ett båtmuseum på landsbygden eller ett stort museum i vår huvudstad.

Föreningens styrelse försöker varje år bevara och förbättra våra museer på olika sätt. Ibland med evenemang, ibland med renoveringar av befintliga byggnader och föremål, och ibland med att uppföra något helt nytt på områdena. Man kan väl säga att styrelsen är föreningens hjärna. Men hjärnan kan utarbeta hur många fina idéer som helst utan framgång om det inte finns en kropp och själ som kan skrida till verket och genomföra idéerna och önskemålen. Om styrelsen är föreningens hjärna, då får vi allt nog likna våra talkomedarbetare vid dess själ och hjärta. Talkomedarbetarna är den största skatt vi har i vår förening. De besitter en sådan glädje och kunskap att det är helt otroligt.

TALKON GÖRS ÅRET RUNT i vår förening, men det är naturligtvis under den varma halvan av året som det märks bäst. I början av maj samlas som mest ett tjugotal personer på våra museer och väcker områdena ur vintervilan, d.v.s. hus och bodar öppnas upp, presenningar och skyddstygger lyfts bort och alla museernas vackra föremål ser återigen dagens ljus. Det krävs en hel

del mannatimmar för att hålla museerna i det goda skick de är idag, och det innebär förstås att talkogrupperna träffas mer än en gång i början av sommaren. Närmare bestämt träffas vi en gång i veckan från början av maj ända till september. Det finns alltid mycket att göra och sysslorna är varierande från vecka till vecka. Gårdsplaner ska skötas, något hus ska städas, föremål ska katalogiseras, utställningar ska planeras och plockas fram, m.m. Det är tur att

Rabarberskörd vid Brinken. Foto Kerstin Hågen

Kaffepaus vid båtmuseet.

vi har våra talkochefer som kan hålla i trådarna och delegera uppgifterna. Och glöm inte kaffet! Självklart skall det pausas en stund också varje talkokväll. Då samlas vi runt kaffebordet med prat och skratt. Det är också då som de roliga historierna från förr dyker upp. Alltid är det någon som har ett lustigt och kärt minne från

förr som höjer stämningen ytterligare. Och det gör faktiskt inget att man kanske är i yngre ånden av talkogrupsfolket och inte har en aning om vem personerna är som det berättas om, det är lika gemytligt ändå.

TALKOTIMMARNÄ på museiområdena blir sammanlagt ganska många per år, men det är faktiskt inte bara där som det pågår talkoarbeta. Många är också de som jobbar åt vår förening ”i det dolda”. Under vinterhalvåret är det många tryckalster som bearbetas. Texter skrivs, arbeten planeras, forskning genomförs och handarbeten färdigställs. Det är ju inte bara genom att fysiskt dyka upp vid våra museiområden och ta en kratta eller målarpensel i hand som man bidrar med talkoarbeta. Det går precis lika bra att bidra med sitt kunnande och sin tid på annat sätt. Varje gång en grupp besökare kommer till våra museer behöver det finnas någon på plats som öppnar och stänger dörrar, berättar om föremål och utställningar, någon som serverar en kopp kaffe och städar undan efteråt. När vår förening syns på en marknad eller mäsas, när ni ser våra tryckalster ute i butik för försäljning, när ni går in på vår hemsida och läser intressanta artiklar och dokument från förr. Allt sker på talko.

Så om du som nu läser detta känner att du har lite tid över, lite lust att göra något eller besitter kunskap som vi kanske kunde behöva, tveka inte utan kom med i vårt glada talkogång och bekanta dig närmare med vad som händer bakom kulisserna i vår förening!

Nina Sten

Talko vid Kvarkens båtmuseum: varje torsdagskväll kl. 18:00 fr.o.m. 3 maj till september.

Talko vid Brinkens museum: varje måndagskväll kl. 18:00 fr.o.m. 7 maj till september.

Fascinerande stenfynd på Majorsbacken

I Vällingklockans förra nummer omnämndes ett märkligt stenfynd som Stefan Sjöholm gjort på Majorsbacken. Så här skriver Stefan nu:

"Stenen liknar ett konglomerat, ungefär som cement, med mycket små bitar av kalkhaltigt mineral och flinta, som inte är vanligt här. Möjligen finns fossil i stenen. Geolog Satu Hietanen, GTK, bedömde den som en "ung" sten (ca 170 milj. år, från dinosaurie-perioden) jämförd med urberget i Finland (500 milj.år). Stenen kan härstamma från ett urtida hav. Märkligt att den fanns på 30 meters höjd över havet mitt på Majorsbacken! Den ser ut att ha "exploderat" eller sprängts i bitar. Stenen finns nu i Helsingfors för vidare undersökningar och vi väntar nu på den spännande slutrapporten."

MAJORS-BACKEN

Birger Ingman vid fixpunkten från vilken riktningar till siktmärket och tre reservmärken siktades med bussol. Med riktning och avstånd kunde järmbultarna lätt hittas under mossan med metalldetektor. Kartan ovan har Ingman gjort.

Fixpunkten finns under ett triangeltorn som byggts 1979. Tornet är idag borta. De rutnade resterna på marken visar att tornet varit ca 18 m högt. Nedtill på tornet har 8 tums spik använts, upptill 6 tums spik.

Ja, då är väl de geodetiska upplysningarna klarlagda kring tornet från 1979. Mycket har kommit fram och klarlagts, men ännu återstår frågan: Var fanns rysstornet på Majorsbacken från den ryska tiden? Möjligen har det stått på samma plats, något som stöds av att i Närpes har ett nytt torn uppförts ovanpå den gamla ryska "punkten". Var rysstornet enbart ett utsiktstorn? Frågor kvarstår. Enligt hörsägen skulle en ryss ha fallit ihjäl sig från rysstornet och inristningar skulle ha gjorts om händelsen. Ristningarna har inte återfunnits. Något att ännu söka? Har någon ett fotografi på tornet?

/ Göran Strömfors

Faktarutan

På Majorsbacken i Malax finns fixpunkten 79M0518 som nyligen besöktes en varm kväll i maj månad år 2018. Vid tillfället kunde de fem bultarna i berget återfinnas samt de tre fästjärnen för det byggda triangeltornet. De rostiga spikarna var fabriksstillverkade. Det nerblåsta murkna trävirket på marken uppmättes med en längd om 18 meter norrut. Centrumpunkten i berget hade en triangel inhackad kring bulten och året 1979 var inhackat bredvid punkten av Lantmäteriverket. Avvägningen av höjden i N60 -höjdsystemet gav då 30,779 m ö.h. som senare har omvandlats till N2000 -höjdsystemet med 31,21 meter över havet.

Vid eftersökningen av bultarna utgående från triangelpunkten 79M0518 användes följande värden:

	KKS-riktning (Gon)	Avstånd (m)
SM siktmärke, bult	382,6028	84,000
A reservmärke, bult	3,725	31,225
B reservmärke, bult	131,876	21,353
C reservmärke, bult	254,043	19,200

Triangeltorn med tillhörande geodetiska mätningar utfördes på den tiden (1979) främst för Grundkartans framställning i Finland.

Birger Ingman

Från siktmärket (SM) och från reservmärkena (A,B,C) visar en inhackad pil riktningen till fixpunkten. Röda band med avstånd i meter finns fastknutna i ett träd intill märkena.

Fixpunkten med året 1979. Sidans foton: Göran Strömfors

Brinkens museum i fågelperspektiv ...

... och Kvarkens båtmuseum ...

... samt Långfors kvarn sedda från ovan.

Tre drönbilder: Martin Nykvist

Båtgare!
Var snälla och flytta era
båtar så att jag kan
fälla trädet.
Båvern

Nere vid stranden, välskyttat, fanns denna uppmaning. B.A.

Nån idé att
läsa bilens dörr
när bovarnas
framfart ser ut
så här?

Foton:
Bror Antus

Brinkens Climax-spel i doktorsavhandling!

Foto: Markku Lepistö

Dragspelsartisten Markku Lepistö åkte för några år sedan omkring och fotograferade gamla dragspel, med tanke på att göra ett skriftligt arbete om dylka i sina doktorandstudier vid Sibelius-Akademien. Arbetet fick sedan inte riktigt det fokus han tänkt sig, utan kom mer att handla om 1800-talets dragspelsrepertoar och dragspelets dåtida ställning och status i musik- och kulturlivet. Men ett mindre urval av instrument presenteras ändå i den 2016 publicerade avhandlingen, och det allra först presenterade är det enradiga **Climax**, vilket uppges förvaras på **"Brinkens museum, Malax"**!

Lepistö har vid mejlkontakter framfört förmodan att dragspelet skulle vara från tiden 1880–1890 och sannolikt tillverkat i Tyskland, rimligen i någon av fabriker i Klingenthal. Han anser att instrumentet varit värt att visa upp eftersom det inte finns så många 1800-tals dragspel bevarade hos oss. Eventuellt kommer han ännu att förverkliga sina ursprungliga planer att mera ingående närstudera dylka gamla instrument.

Vem kan ha ägt och använt spelet? Även gissningar och spekulationer härom är välkomna! Det är känt att legendariske fiolspelmanen **Matts Israelsson Ströms** (listas-Matts) andra hustru **Greta-Stina** spelade dragspel. Hon dog redan 1893, och det verkar därmed som om det i Malax tidigt skulle ha funnits en kvinnlig dragspelare, vilket knappast då var så vanligt. Kan det ha varit Greta-Stinas fingrar som nött knapparna på vårt Climax?

Leif Finnäs

Markku Lepistös avhandling om dragspel.

4 nya sommarutställningar i Kvarkens båtmuseum

Metsäkansa - Skogsfolket – fotoutställning 2018

Stockar från Linnalas skogar flottas från Kovaskoski i Luejoki till Salahmijärvi och vidare till sågen vid fabriken Warkauden Tehtaat. Vieremä, år 1911. Varkaus museums bildarkiv, A. Ahlströms samling/ Ivar Ekström

40 tavlor med Ivar Ekströms bilder om skogsarbetarnas liv under 1900-talets första decennier i norra Savolax och i Kajanaland visas, juni–augusti. Ekström verkade som kassör och skogsarbetsledare för skogsavdelningen vid Varkaus fabriker under åren 1909–1960. Han var också bolagets fotograf under hela sitt långa arbetsförhållande.

Evenemang 2018

- * Järnåldersleden 22.5 kl. 18
- * Öppna byars dag 9.6 kl. 12–16
- * Båtens dag 16.6 kl. 13
- föredrag: Thomas Distler
- * Öppna trädgårdar 1.7 kl. 12–18
- * Hembygdsdagen 15.7 kl. 10/11/13
- föredrag: Matti Klockars
- musik: Allsångspatrullen
- * Öppet hus - Långfors kvarn 24.7 kl. 18
- * Blommornas dag 5.8 kl. 13
- * Europeiska kulturmiljödagen 9.9 kl. 13.
- Tema: Känn ditt arv, berätta din historia

Välkommen!

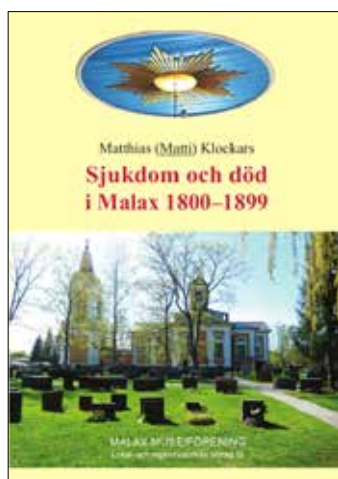
Vid Brinkens museum blommar pionerna lämpligt vid Öppna trädgårdar-evenemanget.

Tre nya utställningar visas i

sommar vid Brinkens museum. Olika varanter på Malax folkdräkt presenteras i i Ethels hus (bild ovan och nedan). – I stora samlingssalen i uthuset fylls tre väggar med utställningen **Finland 100 år**. Den har sammanställts av elever i Övermalax skola som ett projektarbete hösten 2017 – mycket imponerande! Olika årtionden presenteras i ord och bild (t.v. ses en del av krigets 1940-tal). Här finns mycket att studera och lära! – I Ethels hus visas en bildutställning med de mycket uppskattade Brinken-museets **Månadsbilder**. Bilderna finns även på hemsidan.

Årets nya bok!

Matti Klockars:

Sjukdom och död i Malax 1800-1899

Format 250 x 176 mm, 158 sidor. Riktigt illustrerad. **Pris 15 euro.** Säljs vid Andelsbanken, Café Eternell, Sale och S-market.

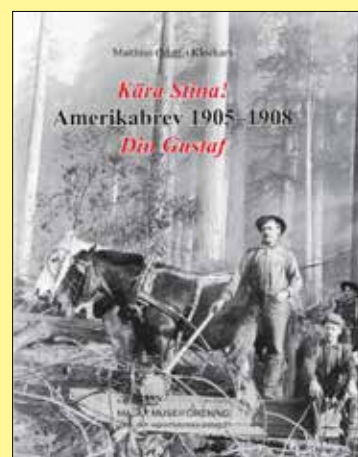
EN AV MEDICINHISTORIENS UPPGIFTER är idag att "försöka rekonstruera vad det innebar att vara sjuk (från en mindre åkomma till en dödlig sjukdom) i samhället både före och efter den institutionaliserade medicinen och de stora sjukhusens tid".

På 1800-talet var det vetenskapliga intresset för landsbygdens medicinska frågor och problem ringa. De kyrkliga dokumenten är en ovärderlig källa för att man ska kunna förstå 1800-talets hälso- och sjukvård. Sjukdomsbeskrivningarna och dokumentationen av dödsorsaker är inte alltid entydiga och låta att översätta till en modern syn på medicinen.

Den nu aktuella studien är en deskriptiv analys av dödsorsakerna i en liten österbottnisk landsortsförsamling under 1800-talet. I Malax moderkyrkoförsamling noterades över 200 olika dödsorsaker (inklusive olika slag av olycksfall) under 1800-talet. Dödsorsakerna följde ofta de officiella dödsorsakstabellerna men det är uppenbart att kyrkoherdarna och sockenadjunkterna kunde anteckna "egna" dödsorsaker. Sannolikt bidrog den avlidnas anhöriga till formuleringen av de olika deskriptiva sjukdomsbenämningarna. Resultaten av behandlingen av sjukdomar på 1800-talet var blygsamma.

Förebyggande åtgärder t.ex. vaccinering, sanitära reformer, socioekonomisk utveckling och den medicinska utvecklingen började ge hälsofrämjande resultat i slutet av århundradet.

Matthias (Matti) Klockars är student från Vasa Svenska Lyceum 1959, med.l.c. 1968, MKD 1975. Specialist i inre medicin och allmänmedicin, professor (emeritus) i allmänmedicin vid Helsingfors universitet (1990-2005). Forskare vid Institute of Cancer research, Columbia University, New York, USA (1971-1973) och Chester Beatty Research Institute, Sutton, England (1980-1981). Förtroende- och sakkunniguppdrag bl.a. vid Folkhälsan, Finska Läkaresällskapet, Signe och Ane Gyllenbergs Stiftelse. Inspektör för Vasa nation vid Helsingfors universitet 1997-2005. Släktens rötter finns i Malax.

Fjolårets bok!

Matti Klockars:

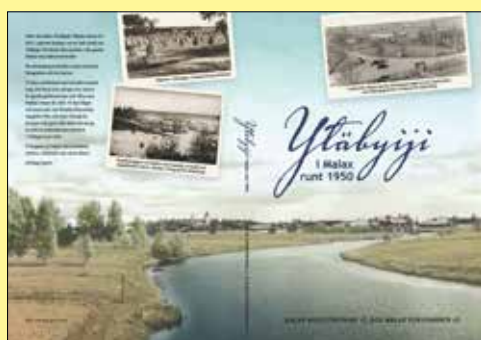
Kära Stina! – Amerikabrev 1905-1908 – Din Gustaf

Format 250 x 176 mm, 128 sidor, över 100 bilder. Pris 15 euro. Säljs vid Andelsbanken, Café Eternell, Sale och S-market.

Förmånliga böcker!

- Adam käserar 1 €
- Ahlholm 4 €
- Album 8 €
- Amerika! – Emigration 1900 10 €**
- Bilder från det förlutna 5 €
- Blås- och stråkmusik i Malax 10 €
- Bondens år 3 €
- Båtbyggarna Marander 5 €**
- Bössmeder och säljagare i svenska Österbotten 5 €**
- En livsvägs krokar 3 €
- Ett båtbygge – Svalustjärten 5 €**
- Fäbodliv i Malax 12 €
- Glimtar ur en bygdemans liv 8 €
- Hammarbandet 5 €**
- Hammaren och stället 3 €
- Historisk beskrivning över Malax 3 €
- Husbönder och bomärken 10 €
- I fålan 3 €**
- Industrihistorisk dokumentation av linspinning 2 €
- Kust- och älvfiske 5 €**
- Kära Stina! – Amerikabrev ... 15 €**
- Lappfjärdseksstocken 1 €**
- Låt solä skin, låt sånna blås 8 €
- Malax 1914 2 €
- Malaxbygden (med 2 kartor) 20 €
- Malax skolväsende 100 år 2 €
- Minnen från Malax 3 €
- Några österbottniska vattennamn 4 €**
- Offerstenar i Malax 2 €
- På lodbössans tid 10 €**
- På vår äng står en gammal lada 4 €
- Sagg-Matt 1 €
- Sjukdom och död i Malax 1800-1899 15 €
- Skolminnen 5 €
- Som det grymmaste krig 3 €**
- Storsjön 3 €
- Säljakt i Bottniska viken 5 €**
- Till sjöss! 10 €**
- Yrkesfiske i Svenska Österbotten 3 €**
- Ytabyji i Malax runt 1950 30 €**
- Öjna 8 €

I förrfjol -2016 – utkomna böcker

Ytabyji i Malax runt 1950

Priser: se listan intill!

Till Sjöss! Leander Bonn – sjöman, bonde, smed

Blås- och stråkmusik i Malax

Daniel Kiöping

- Del A Beata 30 €
- Del D Elisabet 50 €
- Del E Maria 40 €

- Malaxspelet 5 €
- Smidesfigurer (affisch) 3 €
- Aanacko 2018 3 €
- Anacko, tidigare årgångar 0,50 €
- Vykort 0,50 €

Malax kommun

- Malaxbygdens stupade 30 €
- Malax historia, del II 40 €
- Miljonären som körde röd moped... 20 €

Övriga

- Fiskelågen i Kvarkens skärgård 15 €
- Från Wargö till Bergö 25 €
- Vestervik 20 €
- Fyrar och båk 5 €
- Äminneboken 10 €

Kontakta:

Gunnel Smulter 050 5276595, gunnel.smulter@pp.malax.fi

Billiga loppisböcker finns vid våra museer under sommarens öppethållningstider.

MALAX MUSEIFÖRENING rf

Ta kontakt!

Närmare uppgifter om föreningens verksamhet ger styrelsen 2018:

Gustav Smulter (**ordf.**) 0500 362378, Vidar Björknäs 040 7227838, Nina Sten (**vice ordf.**) 050 3003234, Britt-Helen Flemming (**kassör**) 365 4572, Kent Herrgård 050 0868002, Kerstin Hägen 050 5608573, Gunnel Smulter (**sekr.**) 050 5276595, Göran Strömfors (**båtmus. sekr.**) 050 5769475, Nils Sund 050 3615007, Gunvor Brokvist (adjungerad) 050 4967153, Susanne Lagus (adjungerad) 050 5475146, Leif Skinnar (adjungerad) 040 5335915, Gunnel M Svenss (adjungerad) 050 4961497 – Leif Finnäs 050 5252513 (Vällingklockan)

Vid museernas öppethållning:

Brinkens museum (06) 365 1913, Kvarkens båtmuseum (06) 365 1933

<http://museum.malax.fi/index.html>

Bli medlem i museiföreningen! Kontakta någon i styrelsen om du vill bli medlem (10 euro/år). Varva dig själv samt två andra personer som nya medlemmar – då får du gratis böcker och vykort till ett värde av 12 euro! *Vällingklockan* och även tidningen *Hembygden* fås – gratis! **Välkommen!**

Vällingklockan. Juni 2018. **Redaktion:** Leif Finnäs, Gunnel Smulter och Göran Strömfors (även layout och nutida bilder om ej annat nämns). Bilder: Malax museiförenings bildarkiv om ej annat nämns.